

Stages rond Bijbelvertalen bij het Nederlands Bijbelgenootschap (NBG)

Ben je student theologie en geïnteresseerd in Bijbelvertalen? Voor studenten theologie (universiteit of HBO) is het mogelijk om een onderzoeksstage te doen bij het Nederlands-Vlaams Bijbelgenootschap (NBG). Deze stage is een manier om kennis te maken met het werkveld van Bijbelvertalen, het NBG als organisatie, en een gelegenheid om onder begeleiding zelfstandig onderzoek uit te voeren.

In dit document kun je je alvast oriënteren. Voor aanvullende vragen en om te kijken of er plek is, kun je contact opnemen met Matthijs de Jong, mdjong@bijbelgenootschap.nl

Hoe ziet een stage bij het NBG eruit?

Een stage bij het NBG bestaat uit vaste kantoordagen in Haarlem (maandag en donderdag) en verder werk je thuis. Tijdens de stage draai je mee met het gezamenlijke programma tijdens de lunch op maandag. Deze inspiratielunch biedt een mooie gelegenheid om het NBG beter te leren kennen, omdat iemand vertelt over zijn of haar werkzaamheden.

Tijdens de stage heb je wekelijks een voortgangsgesprekje met je stagebegeleider. Richting het einde van je stage geef je een korte presentatie over je bevindingen tijdens het onderzoek.

Leerdoelen

- Ervaring opdoen met het beoefenen van academische vaardigheden in de praktijk van een organisatie
- Kennismaken met de werkvloer van het bijbelvertalen door middel van zelfstandig onderzoek en ontmoeting binnen de organisatie
- Deelname aan het beroepsleven en ervaring opdoen met werk in de discipline van het bijbelvertalen door middel van het meedraaien in de veelkleurige organisatie van het bijbelgenootschap
- Leren theoretiseren op academisch niveau en de wetenschappelijke stand van zaken verbinden met de discipline van het bijbelvertalen en vice versa
- Leren communiceren over de wetenschappelijke stand van zaken aan een specifieke doelgroep

Aanmelding

Als je graag een stage zou doen op het gebied van Bijbelvertalen, stuur je een sollicitatiemail plus cv naar mdjong@bijbelgenootschap.nl

Er is jaarlijks maar een beperkt aantal stageplaatsen beschikbaar.

Stageopdrachten rond Bijbelvertalen bij het NBG

Hieronder staan een aantal stageopdrachten kort uitgewerkt die bij het NBG uitgevoerd kunnen worden. Alle stageopdrachten zijn onderzoeksopdrachten naar vertaalkwesties of de presentatie van vertalingen. Voor een aantal van deze de stageopdrachten (1 tot en met 6) is beheersing van Hebreeuws of Grieks vereist. Voor de onderzoeken 7 tot en met 11 is dit niet noodzakelijk. Deze voorbeelden geven een indruk van mogelijke kwesties. Je mag ook zelf een voorstel voor een vertaalkwestie doen.

Voorbeelden van stageopdrachten

1. Gods belofte aan Hagar over Ismael: positiever dan vaak gedacht?

In Genesis 16:12 voorzegt God over Ismael dat hij 'een wilde ezel van een mens' zal zijn. Deze uitspraak en de rest van het vers wordt vaak negatief opgevat: een eenling die zijn eigen gang gaat. Maar in de context van slavernij-vrijheid is het ook een veelzeggende metafoor: Hagar was een slavin, maar haar zoon en zijn nakomelingen zullen in vrijheid leven. Wat zegt de metafoor van de wilde ezel in het Oude Testament? En moeten we dit vers voortaan positiever vertalen dan nu wordt gedaan?

- Inlezen
- Analyse van de wilde ezel metafoor
- Reflectie hoe onze ideeën de vertaling kunnen beïnvloeden
- Schrijven van vertaalartikel

2. De relatie vrouw-man volgens Genesis 3:16b

In Genesis 3:16b wordt de vrouw aangesproken door God. De NBV21 vertaalt: 'Je zult je man begeren, en hij zal over je heersen'. Sommige vertalingen komen echter tot heel andere weergaven, zoals de Vulgaat 'je zult onder het gezag van je man staan en hij zal over je heersen' of de recente ESV 'Your desire shall be contrary to your husband, but he shall rule over you.' Hoe is Genesis 3:16b in de loop van de geschiedenis vertaald en in hoeverre schemeren er verschillende ideeën door de uiteenlopende vertalingen heen?

- Inlezen
- Formuleren van een eigen voorstel voor vertaling
- Reflectie hoe onze ideeën de vertaling kunnen beïnvloeden
- Schrijven van een vertaalartikel

3. Genesis 21:9: de lach van Ismael – onschuldig of spottend?

Het woord *tsachaq*, 'lachen', komt in het verhaal rond Isaak zeven keer voor (Genesis 17:17; 18:12, 13, 15 [2x]; 21:7 [2x]). Twee verzen later komt *tsachaq* een achtste keer in het verhaal voor, maar nu niet in de *qal*-vorm, maar in de *piel*. Ismael lacht op het feest en Sara laat hem wegsturen. Wat voor lach is dit: een spottende lach of een onschuldige lach? En welke reden voert Sara op om Ismael weg te sturen?

- Inlezen
 - Analyse van de tekst
 - Reflectie hoe onze ideeën de vertaling kunnen beïnvloeden
 - Schrijven van een vertaalartikel
4. Leviticus 25:42: Bevrijd door God uit slavernij om Gods slaven te worden?

4. Dienaren of slaven?

In Leviticus 25:42 lezen we (in de NBV21): 'De Israëlieten zijn mijn dienaren, Ik heb hen uit Egypte weggeleid; ze mogen niet worden verkocht zoals slaven verkocht worden.' Sommige onderzoekers benadrukken dat voor 'dienaren' en 'slaven' in de brontekst 2x hetzelfde woord wordt gebruikt. Wat betekent de slaaf-metafoor in dit gedeelte? Noemt God hier de Israëlieten zijn 'slaven'?

- Inlezen
- Analyse van de slaaf-metafoor
- Reflectie hoe onze ideeën de vertaling kunnen beïnvloeden
- Schrijven van een vertaalartikel

5. Filippenzen 2:4 Heb niet (alleen) uw eigen belang voor ogen

In Filippenzen 2 doet Paulus verschillende aansporingen om eensgezind te zijn. In Filippenzen 2:4 vertaalt de NBV21: 'Heb niet alleen uw eigen belang voor ogen, maar ook die van de ander'. Maar hoort dat 'alleen' er wel bij? Vergelijk wat de New International Version (NIV) heeft: 'not looking to your own interest but each of you to the interest of the others.' Wat zijn de argumenten voor beide vertalingen? Is er een vertaling die de voorkeur heeft? Spelen er bepaalde ideeën op de achtergrond die de vertaling kunnen beïnvloeden?

- Inlezen
- Analyse van de tekst
- Reflectie hoe onze ideeën de vertaling kunnen beïnvloeden
- Schrijven van een vertaalartikel

6. Lucas 6:35: 'zonder iets terug te verwachten' of 'niet wanhopig zijn' of 'in vol vertrouwen'?

In Lucas 6:35 vertaalt de NBV21: ‘Leen geld aan anderen zonder iets terug te verwachten (ἀπελπίζοντες)’. Deze vertaaltraditie is wijdverspreid. Volgens sommige onderzoekers betekent ἀπελπίζω + ontkenning in Lucas’ tijd echter ‘niet wanhopig zijn’ of ‘in vol vertrouwen’. Onderzoek de vertaalmogelijkheden voor Lucas 6:35. Wat zijn de mogelijke vertalingen en welke heeft de voorkeur?

- Inlezen
- Analyse van de tekst en vertaalmogelijkheden
- Analyse van de vertaaltraditie: hoe heeft deze vertaling zich ontwikkeld
- Schrijven van een vertaalartikel

7. Vergelijk de NRSV met de NRSV-updated edition

Recent (2022) is de NRSV-updated edition verschenen, een update van de veelgebruikte vertaling NRSV uit 1989. Op de website Biblegateway.com kunnen zowel de NRSV uit 1989 en de NRSV-updated edition uit 2022 online gelezen worden. Ook is het mogelijk om de bijbelteksten als audio te luisteren. Dit maakt het makkelijk om een versie af te spelen en de ander te lezen en zo snel de verschillen op te sporen. Je kiest een bepaald Bijbelboek of gedeelte van een boek. Je brengt de verschil tussen de twee versies nauwkeurig in kaart. En je bespreekt de verschillen tegen de achtergrond van de projectuitgangspunten (de procedures en spelregels van deze update).

- Teksten vergelijken en verschillen signaleren
- Interpreteren van de verschillen tegen achtergrond van projectdocumenten
- Schrijven van een vertaalartikel

8. Zelfpresentatie van vertalingen

In het voorwoord van vertalingen of op hun website presenteren Bijbelvertalingen zich aan de lezer. Het is interessant om te onderzoeken of er een ontwikkeling is in deze ‘zelfpresentatie’. Welke accenten worden er gelegd en wat wordt er gezegd in deze teksten door de eeuwen heen? Het is ook mogelijk dat er verschillen te constateren zijn tussen verschillende talen of andere factoren die een rol spelen.

- Voorwoorden van Bijbelvertalingen vergelijken
- Interpreteren waar de verschillen of accenten vandaan kunnen komen
- Onderzoeken of er een verschuiving plaatsvindt door de eeuwen heen
- Schrijven van een vertaalartikel

9. Kopjes in vertalingen

Op zeker moment (in 19^e eeuw / 20^e eeuw) is de gewoonte ontstaan om met kopjes te werken in Bijbelvertalingen. Het gebruik van kopjes in de vertalingen roept vragen op: Hoe en waar is

deze gewoonte ontstaan? Wat is het nut van kopjes? En welke verschillen zie je hier tussen vertalingen? Worden kopjes wereldwijd gebruikt in Bijbelvertalingen of vooral in bepaalde delen van de wereld? Is het 'kopjes-systeem' alleen een onderverdeling van de al bestaande hoofdstukindeling of werkt het ook als een correctie op de bestaande hoofdstukindeling? Hoe sturend zijn de kopjes? Hoeveel theologie of eigen interpretatie klinkt erin door?

In deze stage verdiep je je in het onderzoek naar kopjes in Bijbelvertalingen. Je leest je in, je doet zelf onderzoek naar het gebruik van en de werking van kopjes in vertalingen. Je formuleert, onder begeleiding, een eigen onderzoeksvraag en probeert die te beantwoorden.

10. Tekstindeling en interpretatie

Soms kan een bepaalde tekstindeling een ander licht op de tekst werpen. In deze stageopdracht werk je zo'n casus uit, zoals Jesaja 63. In oudere vertalingen (zoals de Statenvertaling) wordt Jesaja 63:19b bij Jesaja 64 genomen. Jesaja 63 eindigt in 63:19a. De achtergrond hiervoor is een specifieke, christelijke uitleg. Die uitleg veronderstelt een lezing van Jesaja 63-64 waarbij de oude tijd van Gods woede betrekking heeft op Israël, het joodse volk, terwijl de toekomstige heilstijd waarover de tekst vana 63:19b spreekt betrekking heeft op het nieuwe Israel, de kerk.

Door literatuurstudie en het vergelijken van vertalingen zoek je deze kwestie uit; je schrijft er commentaar op.

11. Casus Efeziërs 5:21-22

Waar begint de nieuwe eenheid: in 5:21 of 5:22? Vertalingen maken hier verschillende keuzes. In deze stageopdracht onderzoek je wat het verschil is, bekijk je dit in het licht van de tekstindeling van Efeziërs 4-6, en onderzoek je welke verschillen er tussen vertalingen bestaan in hun presentatie van deze teksten die gaan over de ondergeschiktheid van getrouwde vrouwen aan hun man.